

Da Stavanger ble „moralisk opprustet”

Reisebrev til „Friheten” fra Stavanger

Stavanger er på god vei til å bli «byen hvor det skjer».

Den rystes ikke bare av teater-skandaler, dvs. at en del pengesterke folk åpent griper inn for å diktere teatrenes programmer og avsetter teatersjefer.

Siste helg kom den **virkelige sensasjonen**. Hele det lokale faglige byråkrati rykker ut med en appell til Stavangers arbeidere og byens befolkning om «å ruste opp».

Hva skulle byens arbeidere så ruste opp for. Det skulle være nærliggende å tro at den skulle ruste opp i samband med det pågående tariffoppgjør, for å tvinge gjennom lønnsforbedringer og bedring i arbeidsvilkårene. Stavanger er jo hermetikkkabrikkens by og gjennomsnittslønnene ligger som kjent hele 42 øre pr. time under gjennomsnittslønnene for industri og håndverk ellers. Det ville være nærliggende å tro at den skulle ruste opp mot militæraktivitetens forslag om å forlenge tjenestetiden for ungdommen, eller for kravet om økt boligreisning. Eller den burde ruste opp i samband med den forestående 1. mai-fering for å gjøre den til en mektig mønstring for landets uavhengighet og fred.

Men en tar fullkommen feil hvis en tror at det var en slik opprusting av byens arbeiderbevegelse som ligger det lokale faglige byråkrati på hjerte.

De har gjettet helt riktig. Det lokale stavangerske faglige byråkrati meldte seg en bloc til dr. Buchmans bevegelse. Under faner og klingende spill rykket de ut til fordel for «**Moralisk Opprustning**». Det betrakter det faglige byråkrati der som «dagens mest brennende oppgave». Det er helt utrolig, men likevel sant. Og dette egenartede opprop fikk god plass i samtlige stavangerske aviser, fra «Stavangeren» over «Stavanger Aftenblad» og til «1. Mai».

FORHERLIGELSE AV STREIKEBRYTERVIRKSOMHET

Det ble i sannhet en «moralisk opprustning». Siste helg rykket hele koblet ut og Stavanger-arbeiderne måtte sikkert undre seg da de fikk se innmaten.

Blant talerne på et såkalt folkemøte rykket hele den oxfordske skare ut med hva de hadde på hjertet. Et av de betydeligste innlegg på møtet ble holdt av en skotsk såkalt «havnearbeiderleder», Tom Christie. «En utpregt representant for sin stand og sitt yrke», forteller «Stavanger Aftenblad» i sin omtale av mr. Christie. «På sine reiser hadde han funnet ut at havnearbeiderne overalt i verden i sitt hjerte er revolusjonære», heter det i omtalen av hans foredrag. «Han hadde vært med til å kalle ut til streik som kostet Storbritannia store summer i 1945. Men etter at han var i Caux i 1950 hadde han, mens havnearbeiderne streiket på New Zealand fått de britiske havnearbeiderne til å løse kjøttlastene fra Australia (ment er sannsynligvis New Zealand) på kortest mulig tid...». Dette fortalte mr. Tom Christie.

Vi tillater oss å trekke i tvil om «denne utpregede representant for sin stand og sitt yrke», hvis kontrafei er gjengitt i «Stavanger Aftenblad» er i stand til «å kalle ut» eller ikke «kalle ut til streik» tusener av britiske havnearbeidere. Dertil er fjeset altfor lite tillitvekkende. Men det får være som det vil. Det som interesserer oss er hvilken strålende idé mr. Christie forfektet på dette «folkemøte» i Stavanger og hva slags «moralisk opprusting» han der representerte. Organiserte arbeidere kan ikke være i tvil: Usolidarisk opp-treden overfor andre arbeidergrupper og direkte streikbryteri — det va det som ble forherliget på dette møte.

AGENTER FOR ARBEIDSGIVERNE

Et neste hovedinnlegg på folkemøtet ble levert av en storindustriell fra Nord-Frankrike, Robert Tilge. I «1. Mai» framstilles Tilge som en «stor nyerobring til den internasjonale arbeiderbevegelse». Og for en «nyerobring». Hr. Tilge kunne fortelle at Nord-Frankrike tidligere var rystet av en rekke streikebevegelser. Bakgrunnen for streikene kan vårt

lands arbeidere ikke et øyeblikk være i tvil om, for det er i Frankrike som hos oss her hjemme: Prisene går i været og lønningene strekker ikke til. Men etter at Caux-bevegelsen fikk innpass var det — hevdet han — praktisk talt slutt med streikene. Arbeidsfolk hadde angivelig fått «høyere verdier» og «noe nyttigere» å tenke på enn det å verge hjemmenes levestandard. De fant seg i at reallønningene synker, går det fram av hr. Tilges foredrag for nå var det «store verdier» som sto på dagsordenen: en «sinnets og tankens revolusjon hos hvert enkelt menneske!»

Et tredje hovedinnlegg ble holdt av professor Eiliv Skard. Han var for noen år siden på en lengre amerikareise. Da han vendte tilbake engasjerte han seg aktivt og levende for «Moralisk Opprusting». Av hans tale gjengir vi etter «Stavanger Aftenblad»:

— Vi lever i en krisetid og står overfor uhyre oppgaver, sa han. Vi er enige om at det fins en rekke grunnverdier som frihet, rett, fred, demokrati osv. Men i den siste menneskealder har vi fått se at de politiske systemer som blankt fornektet dette, er på offensiven. Gang på gang er de-

mokratiene kommet for seint på båten.

For mange av oss er det ikke gått klart opp at vi lever i en tid som kalles ideologienes tidsalder. Det er ideene som griper menneskene, som gir dem plan å leve etter, setter hele folk i bevegelse. skaper ny historie og ikke minst gir menneskene den lidenskap som må til når noe stort skal igjennom. Et folk med en ideologi er en stormakt.»

Altså: «Moralisk Opprusting» som «front mot diktaturet». En leter forgjeves i professor Skards foredrag etter en aldri så liten protest mot henrettelsene i Hellas, mot teroren i Franco-Spania eller mot den fascistiske forfølgelse av annerledes tenkende i USA. Selvfølgelig var det heller ikke det professor Skard tenkte på. Meningen i hans tale er fullkommen klar. Det som det er snakk om er «Moralisk Opprusting» som en bevegelse rettet mot det sosialistiske Sovjet-Samveldet og de folkedemokratiske, arbeiderstyrte land.

«DRONNINGEN I SPILLET»

Selve «dronningen i dette spillet» var imidlertid Hans Bjerkholt fra Sarpsborg. Samtlige Stavanger-avisene er enig om at her har en for seg en helt framifrå skikkelse. Ingen av dem glemmer å nevne at han «er en av stifterne av Norges kommunistiske parti». Dette poeng må altså for all del ikke glemmes.

Hr. Bjerkholts «livsevangelium»

Utklipp av:

Friheten

APR 24 1952

14-02-101

24 APRIL 1952 - FRIFHETEN

er klart og greitt. Gjennom mange år gikk han «vild». Han hyltet, sier han, arbeidernes klassekamp. Nå er han kommet på «bedre tanker». Motsetningene mellom klassene kan overvinnnes. Kapitalistklassen og klassesammenfunnet er altså ikke så galt som en vil ha det til. Klassekampen er en «fordervelig oppfinnelse» og nå er han kort sagt kommet på «bedre tanker». De fikk han hos mr. Buchmann i Caux. Hr. Bjerkholt ga dermed sikkert ikke alene uttrykk for sine egne nyfrelste oppfatninger. Men vi tar neppe tvil om at her ligger også grunnlaget for at hele det lokale stavangerske faglige byråkrati i helgen sluttet seg til «Moralsk Opprusting». Farvel til forsvaret av arbeiderklassens rettigheter, farvel til arbeidernes klassekamp, farvel til kampen for et fritt, sosialistisk samfunn. Dette var hele forestillingens virkelige innhold.

HVEM FINANSIERER DETTE?

Forestillingen gjorde ikke noe særlig inntrykk blant de stavan-

gerske arbeidere. De så på det som en liten avveksling i sitt daglige strev. Men det spørsmål som mange stiller er dette: Hvem betaler forestillingene? For det gjelder ikke bare et hopetall talere som står opp og vitner og gir fra seg sitt vitnesbyrd. I tillegg til det reiser et «internasjonalt kor» land og strand rundt. Det koster penger. Ikke så helt lite heller. Hvor er så det generøse Libertas?

Det er vel kjent at flere industriselskaper, gir penger til dette formål; til reiser og forestillinger i vårt land og til ferieopphold på mr. Buchmans slott i Caux i Sveits. Men av gammel erfaring vet en jo at de store industriselskapene ikke er så svært rundhåndede når det gjelder bevilgninger. Det som de spytter i bøs-sa strekker sikkert ikke til. Kort og godt: Hvem er det som finansierer denne nye bevegelse? Er det også inngått som et ledd i Marshall-«hjelpen».

EN GAMMEL RADIKALER

En kan ikke godt omtale siste

helgens sensasjon i Stavanger uten å komme inn på «1. Mai». Bladet redigeres som kjent av den gamle radikaler, Trond Hegna.

Ikke en eneste tillitsmann innenfor arbeiderbevegelsen trenger å være i ringeste tvil om hva en her er stillet overfor. En del sosialdemokraters overgang til Oxford-bevegelsen er et stykke av det alminnelige forfall som finner sted innenfor sosialdemokratiet. Med atskillig spenning og interesse har de klassebevisste, organiserte arbeidere i Stavanger derfor sett etter i «1. Mai» for å finne hva den gamle «radikaler» og «socialist». Trond Hegna hadde å si. De leter forgjeves. Trond Hegna har ingenting å si. «1. Mai» er både foran og bak fylt av lovsanger til denne bevegelse som nå skal gjennomføre «en sinnets revolusion». Redaksjonelt tier «1. Mai». Den gamle «radikaler» har ingenting han skal ha sagt til denne nyeste og aller siste forfallsforeteelse innenfor en del lokale ledere av sosialdemokratiet. Han tier — og bøyer seg ydmykt for disse nye former for Marshall-«hjelpen».

E.